

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Social

اجتماعی

داکتر ثنا نیکپی
۲۲ سپتمبر ۲۰۱۵

سخنرانی ثنا نیکپی- تورنتو، کانادا
نزد هم سپتمبر ۲۰۱۵

... سخن شفاهی

نکاتی در باره مقام فرهنگی و دیدگاه سیاسی خورشید عطائی در آئینه اشعارش

۲

نکته چهارم:

در دوری از وطن

دوری از وطن از انگیزه ها و سوژه های مهم شعری خورشید عطائی است. اگر اشعار دهه های اخیرش را مطالعه کنیم همه در اندوه، فراق، درد جانکاه دوری از وطن خلق شده اند. گرچه این دسته اشعار خورشید زیاد است که در قالب ها، اشکال، و چوکات های مختلف شعری سروده شده اند. در اینجا به گونه نمونه یک شعر وی را تقدیم تان می کنم.

بزمونه دی بی خونده او سازونه بیگانه دی
د یار په تمه خمه کاروانونو ته سلام کرم
په هیله د شرابو به تل مسته گر خیدمه
د مینې په مکتب کې د وفا سبق می زده کړ
له چا نه گپله وکرم چه ویرانی مدرسې شوې
محفل کې هری خوا نه آوازونه بیگانه دی
آشنا چې په کې نوی کاروانونه بیگانه دی
چې تنده نه ماتیرې شرابونه بیگانه دی
د مینې پروانې ته چراغونه بیگانه دی
استاد را څخه ورک دی کتابونه بیگانه دی

نکته پنجم:

اشعار زنانه در آثار خورشید عطائی

همانطوری که فروغ فرخزاد به شاعر شعر زنانه در زبان فارسی معروف بود و شاعری چون بهار سعید از شاعران افغانستان در این راه قدم های استوار برداشته است، به همین ترتیب خورشید عطائی هم سهمی را در زمینه داشته است. دقیقتر باید گفت که شاید اولین شاعر پشتو باشد که در عصر ماسالاری، طالب محوری و جهادبازی، عشق زن و مرد را از زبان زن بیان کرده باشد.

شاید عده ای این دستاورد خورشید را دستاورد نگوید و شاید هم کسی بنا بر برداشت خودش و سطح دانش و فرهنگش منکر این نظر باشد که زن حق ندارد شعر زنانه بسراید. ولی من به صفت انسان آزاد اندیش و حامی کرامت و حقوق زن اشعار زنانه خورشید را دستاوردی بزرگ می دانم. خورشید در این مورد راه درازی را طی کرده که دیگران بعد از سال ها همگام او خواهند بود. سلیمان راوش در باره این صفت خورشید می نویسد:

" خورشید عطائی شهامت زنانه بی نظیری داشت."

خورشید شعر زنانه زیبایی دارد که می گوید:

گریوان نه دی ځنګل کی د سینی شومه ورکه دا ورکه په سینه کی می گلونه بڼکلول
تا غلی شان وې ماته: غیر کی ما نیولی نشی په تمه د غیر ما ستا لاسونه بڼکلول
ګناه که بڼکلول وی ګناه ګاره معترف یم چه ټول شپه می ستا ټول اندامونه بڼکلول
یا

خورشید چي توده مینه کړی جهان سره بڼکاره دا زه ئی ولی وکرمه پټ پټ په اشارو

نکته ششم:

پایان تراژیک و غمناک در اشعار عطائی

تقریباً اکثر اشعار خورشید عطائی پایان غم انگیز دارد چنانچه می توان نوشت حتی اشعار شاد خورشید عطائی پایان تراژیک دارد. او در سروده (پسرلی) در دفتر شعری خیالی تصویر، از زیبایی، عیش، نشاط و عشق سخن می گوید و در سطور اخیر شعرش به زندگی اصلی اش، به زندگی مردم و وضعیت وطنش برمی گردد و می گوید:

درومه پسرلیه زما زرگی خوشحالوی نشی نشسته خوشحالی زما د کلی په کورونو کی
یاد چي د وطن د پسرلی می کانادا کی شی زره کی د خورشید ذری اور واخلی په عشقونو کی
در اینجا علت و معلول در دو فرد اول پیوند دیالیکتیکی دارد. دیالیکتیک است. زیرا در خط اول علت و در خط دوم معلول را بیان و در ادامه آن آنها را تشریح کرده است.

مثلاً: در سروده چاپ ناشده خورشید عطائی (زما کلی) این ویژگی توسط خود شاعر خط کشی شده است. خورشید عطائی در این شعر همه خاطرات خوش زندگی دهکده اش را در گذشته های دور بیان کرده ولی در نیمه شعر با ذکر کلمه (خو اوس؟؟؟) آن را جدا و زندگی رقت بار و دردآور کنونی ناشی از دوری وطن را به تصویر می کشد و همه تغییرات منفی امروز را به حکایت می گیرد.

نکته هفتم:

ارزش شاعر در سیمای خودش و ساحه دید عطائی در شعر

شاعره یمه احساس نه می شعرونه جوړوم رنگین رنگین نظمونو نه گلونه جوړوم
 تصویر د حوادثو چې می سترگو ته ودریری د مینې زمزمو کی سرودونه جوړوم
 په توره تاریکی د مشعل غوندي بلیرم د مینې د بریښنا نه چراغونه جوړوم
 خورشید یمه سینه کی می د مینې اور بلیری د مینې د سکروټو نه لعلونه جوړوم

نکته هشتم:

نازکخیالی و تشبهاات زیبا

اشعار پشتمی خورشید عطائی از اشعار حمید مومند متأثر است. یعنی مطالعه خورشید عطائی از آثار حمید مومند بیشتر و پیشتر از هر شاعر دیگر بوده است. دو نوع مشابهت در اشعار خورشید و حمید مومند دیده می شود که یکی در نکات بعدی تشریح خواهد شد و دومی نازکخیالی است. این خصوصیت در اشعار پشتمی خورشید تجلی بیشتر نسبت به اشعار دری اش دارد.

مثلاً:

در باره زن در شعر (د بڼی کرامت) دفتر شعری (خیالی تصویر) می نویسد:

د ځمکې پریښته د عشق نه بڼه جوړه شوي روان يې په لطيف بدن کې جوړ د عشق کاروان دی
 یک نېشته بسیار زیبا

د زخمی زړه په دردونو هر څوک کله پوهیدی شی سوزیدل کا هغه غوښه چی د دی نه کباب راغی
 در باره دهکده اش

ای معصومو خاطر و زما د کلی ژونده له تا چه کده شومه سخته پینمانه شومه
 ژوند خو یوازی هم هغه و چې په کلی کې و چی تری نه و وتمه ډکه له ارمانه شومه
 شعر فشرده معنی است:

د عشق نه جوړه شوي د شعرونو خزانه يې دا ستا په یو یو شعر کې ادبونه لتوم
 لری د زړه حرم کی ادبی نازک خیالی شعرونو کی دي زه بڼکلی لعلونه لتوم
 همچنان امواج پی در پی زیبایی و آهنگ در شعر "نازک نازک خیالونه" دیده می شود.

د شپې زړه کی کراری وه او ډیوه می ځنگ ته بله

هم راغلی می و لاس ته یو کتاب و د شعرونو

له عنوان څخه می ښکل کر چی شاعر راته آشنا و

بیا می کینود د پاس په سترگو

پوره شپه می ولستولو

له دنیا څخه و وتم

په گلزار کی د شعرونو

لور په لوری گرځیدمه

او احساس می انسانی و ډوبیدمه

پاکه مینه و، اخلاص و

د شاعر د زړه گداز و

و یا در شعر " د بتانو څه گناه وو " هم همین خصوصیت آهنگ و هماهنگی دیده می شود که به آهنگ هائی که از آن
رپ ساخته می شود مشابه و هم آهنگ است.

خوله ئی بکه له مسکا وو

ورائول یی ناروا وو

د بتانو څه گناه وو

ادامه دارد